

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 23/24

84. ÅRGANG
9. DESEMBER

1972

INTERVJU MED

VERA I KROKUSVEIEN

(SIDE 362)

NÆRBILDE AV

TV-DAMEN ELISABETH

(SIDE 364)

DESSUTEN BL.A.:

**BISKOP GRAN OM DEN ØKUMENISKE BEVEGELSE
ADVENTSTOFF - LESERBREV - BØKER - FILM**

KONKRETE RESU

I dette «bøkenes år» faller det naturlig å si noe om «bøkenes bok». Da vi ved årets utgang dessuten så smått begynner å forberede oss på Bønneuken for Kristen Enhet (18.—25. januar) faller det like naturlig å gjøre det ut fra denne spesielle synsvinkel. Snart kan vi vente oss løftede øyenbryn og spørsmål om hvilke konkrete resultater den økumeniske bevegelse mon har frembragt, utenom muligens på slike teologiske vidder der ingen alminnelig dødelig kan ferdes.

Kanskje på intet annet område kan et positivt svar gis og samtidig underbygges med fakta, som på den Hellige Skrift. En betydelig del av produksjon og spredning av bibler verden over har tradisjonelt vært utført i de såkalte bibelselskapers regi, på protestantisk grunn. Det første slike selskap ble grunnlagt i 1804 i England. Et norsk (D.N.B.S.) kom til i 1916. I dag virker 50 slike nasjonale bibelselskaper i over 60 land. Deres fellesorgan er De Forenede Bibelselskaper (D.F.B.S.), hvis første formann var den norske biskop Eivind Berggrav. Tilsammen produserer disse selskaper årlig 50 millioner bøker og over 100 millioner mindre skrifter (som heftede enkelt-evangelier) på over 600 sprog.

I en rekke land eksisterer der lignende organisasjoner på katolsk grunn, de såkalte Catholic Bible Associations. På kardinal Beas' initiativ fikk også disse sitt koordinerende organ kalt The World Catholic Federation of the Biblical Apostolate.

I mange år var det lite eller intet samarbeid mellom bibelselskapene og den katolske kirke. Ja, akkurat på dette område syntes tilnærmingen å være nærmest en umulighet. Så var man overalt i verden vant til at protestantene hadde sin Bibel — gjerne felles for flere kirkesamfunn — mens katolikkene hadde sin. De førstnevnte skulle være «uten menneskelige tilsetninger, anmerkninger og forklaringer», mens de katolske helst skulle ha et minimum av noter og opplysninger, forat tekstene kunne bli lettere å begripe for menigmann. En langsom mental omstillingsprosess var imidler-

tid blitt satt igang i og med Pave Pius XII's for sin tid uhyre progressive encyklika «Divino Afflantu Spiritu» i 1943. Allikevel var det først i 1968, altså for mindre enn fem år siden, at det økumeniske omslag kom. I juni dette år utga D.F.B.S. og Sekretariatet for Kristen Enhet i Rom sammen retningslinjer for felles oversettelser av den Hellige Skrift og for fremtidig samarbeid. I tråd med dette ble der i sistnevnte Sekretariat opp-

rettet en egen avdeling for fremme av denne målsetning under ledelse av Pater Walter Abbott S. J. som fremdeles er ansvarlig leder.

Den vesentlige inspirasjon for denne sensasjonelle utvikling stammer fra et forutgående pionérarbeid: I Frankrike begynte under Vatikankonsilet (1962—65) en gruppe katolske og reformerte bibeleksperter i fellesskap å oversette til fransk Romerbrevet — av alle ting — ut fra prinsippet at

RESULTATER?

går dette godt, så går allting godt. Det gjorde det, og — oppegget av de gode resultater, ikke minst på det menneskelige plan — fullførte de oversettelsen av hele DNT og deretter, under medvirken av over 100 oversettere, også DGT. Resultatet kalles nå «Traduction oecuménique de la Bible». I dag er den katolske kirke med i oversettelse og utgivelse av over 100 lignende fellesbibler (som oftest foreløbig begrenset til DNT) i nært samarbeid med DFBS.

Den første slike oversettelse — foretatt etter de nye retningslinjer — var DNT (i 1971) på koreansk. Senere samme år fulgte en ny folkeoversettelse av DNT på tysk, (hva ville Luther ha sagt!) produsert av det evangeliske og det katolske Bibelwerk i fellesskap. Andre slike oversettelser av DNT er under utgivelse på Thai i Bangkok og på de fem filipinske sprog (bicol, cebuano, hidigaynon, ilo-cano og tagalog) i Manila.

I vår vitenskapelige tid er det lett å forstå at ikke minst de tekster man må enes om å oversette fra utgjør et særlig problem. I 1970 ga Pave Paul \$ 25 000 til DFBS til støtte for den forskning som her pågår uten stans. Det finnes siden noen år en egen mellom-kirkelig forskningsgruppe hvis formål er å finne frem til de autentiske grunntekster, hvor katolske forskere er godt representert. Gruppen er faktisk nå så langt i sitt arbeid med den greske N.T.-tekst at det nå bare dreier seg om finjusteringer.

For DGT's vedkommende er problemene langt flere og langt større; arbeidet her går derfor langsommere, også fordi færre eksperter er engasjert på dette felt. Men med oversettelsesarbeidet går det godt, ja, stadig bedre, selv om den utfordring som ligger i målsetningen om hele Bibelen oversatt til alle sprog er så gigantisk at det hittil oppnådde synes å blekne i sammenligning.

Sikkert er det imidlertid at de kristne kirker i fellesskap her både har oppnådd meget mer enn de ville ha gjort hver for seg, og at de forestående oppgaver kun kan løses gjennom denne form for rasjonalisering. Samtidig blir Guds ord til den bro

ADVENT

Det er en livets erfaring: oppfyllelsen svarer til kvaliteten i vår forventning. Den som venter seg lite, blir sjelden skuffet, men til gjengjeld opplever han heller ikke det helt store. Er vår hverdag grå, kan det henge sammen med at vi ikke våger stille de store forhåpninger, de som skaper lys og skygge i tilværelsen. — Det er ikke anderledes i vårt forhold til Gud. Ikke for ingenting står håpet og troen sentralt i kristenlivet; de gir den dimensjonene, de preger oss som Guds barn. Vi formes av vår tro, vi får vårt håps ansikt.

I forholdet til Gud er ikke problemet — som vi ofte innbiller oss — oppfyllelsen. Gud kommer oss bestandig imøte når vi kaller på ham, han sier Amen til hver vår bønn. Problemet ligger hos oss selv, i vår kapasitet til å ta imot Gud. Det gjelder i alle ting, store som små: det er etter kvaliteten i vår forventning at vi erfarer oppfyllelsen. Spørsmålet blir da: vil vi virkelig at han skal komme til oss? Har vi behov for ham, eller er vi ikke heller redde for at han som gjester oss, skulle komme for å bli? Gud trenger seg ikke på noen som ikke gjør ham velkommen, like lite som han unnlater å gi oss svar når vi kaller på ham. Det er vår tragedie; ikke at Gud ikke kom, men at Lyset skinte i Mørket og Mørket kjente det ikke. At Han kom til sine, men de tok ikke imot Ham.

Disse tanker er betimelige i en adventstid. Dagene forut for julen har Kirken satt tilside som en særlig forventningstid for Herrens komme. Det er da vi skal fornye vår lengsel etter Ham. Tradisjonelt gjør vi det gjennom «bønn og faste», la oss heller si: ved å sanere våre behov, rydde opp i vår fantasi, samle oss om det egentlige. Vi fornyer vår «lyst» til Herren; «hungrer og tørster» etter ham, sier Skriften.

som menneskene så sårt trenger i en verden hvor der brennes så mange.

Jeg vil benytte denne anledning til å ønske dere alle en Velsignet Jul og alt godt for det kommende år.

Oslo, desember 1972.

† JOHN W. GRAN.
Biskop.

Det er denne veien den kristne oppfordres til å gå i adventstiden. Gjennom liturgien og ledsaget av dagens skriftlesninger, opplever han som sin egen, Gudsfolkets lengsel mot Lyset som skal komme. Men det finnes også en annen vei; den belyses ikke så meget av den kristne åpenbaring som av verden og menneskene: det er deres uro, håp og forventning som taler. «Skapningen lenges og stunder etter Guds barns åpenbarelse», skriver Paulus. «Vi vet at hele skapningen tilsammen sukker og er tilsammen i smerte inntil nå, ja, ikke bare det, men også vi som dog har Åndens førstegrøde, også vi sukker med oss selv, idet vi stunder etter vårt barnekår». Det er denne dype forventning, rotfestet i selve tilværelsen, som den kristne deler med hele menneskeheten, og som han på alles vegne skal tolke. — Når den syke ved veikanten roper «Jesus, Davids sønn, ha miskunn med meg!», er det, mer enn ordene, selve hans tilstand som kaller på Jesu barmhjertighet. På samme vis er det selve nøden i verden som av seg selv, roper sitt «De profundis» til Herren. Nøden, det alminneligste av alt — kall det ulykke, smerte, død, det har navn nok — det er der vi mennesker samles. Der ihvertfall er vi solidariske, troende og ikke-troende, rik og fattig, mennesker fra alle verdenshjørner. En såret verden venter på forløsning; den kaller på Livets herre.

Kanskje er det bare den kristne som i denne situasjon evner å se i lidelsene fødselsveene som innevarsler en ny verdensorden; bare han som er istand til å øyne det gode som vokser frem midt i det onde. Og dog gjør han det så sjelden. Det er en merkelig form for synsbedrag at vi alltid tror at det er det gode som holder på å forsvinne, mens det er det onde, som, altfor synlig, tar overhånd. Den kristne har så altfor ofte sitt blikk rettet bakover i tiden; han bruker så meget av sin tid på å være engstelig og «bedrovet» over tingenes utvikling i Kirken og i verden. Isteden, som arving til Ånden, skulle han skue fremover. Med Åndens blikk skulle han kunne oppdage det nye som blir til, Riket som bygges i det skjulte, forvarsler om Hans komme. — Når vi
(Fort. side 357)

LESERBREV

— — Det er vår mening at ST. OLAV er et verdifullt talerør for oss norske katolikker. Bladet er hverken ensidig eller brukt til billige påstander. Dette er av en så avgjørende betydning at bare av den grunn fortjener redaksjonen full honnør for sitt arbeid. — Kjære, lesar, har du derfor noe å kritisere, så la oss være så ærlige at vi innrømmer at feilen for det meste ligger hos oss som ikke gidder å gripe til pennen når vi har noe på hjertet.

Julehilsen

NILS JØRGEN SELLÆG HANNE SOPHIE GREVE

60 år

To av prestene fyller 60 år lille julaften, den 23. desember, og vi sender hilsener og gratulasjoner.

Den ene er pastor Ivar Hansteen Knudsen, mangeårig sekretær i Oslo Katolske Bispedømmes administrasjon og tidligere redaktør av bladet ST. OLAV. Hansteen Knudsen er for tiden sykemeldt.

Den andre er pater Matthias Scherf ssc. i Trondheim.

Fra fransiskanernes kirke på Enerhaugen i Oslo
Foto: Helge Müller.

JUL I

Frå alders tid har vi halde jul her i landet. Før kristendomen kom til Noreg, var jula der; og skulle no trua på Kristus, ljósberaren frå høgda, ein gong bli gløymd her i landet, vert nok jula att, som ljósfesten åt ein annan gud, festen åt ljóset som kveikjest ved natterstid. Vi treng visst jula her i landet, ser det ut til, det er vel difor ho er så gamal, ho er planta inn i sjølv livsrytmen i folket vårt. I november fell svartskuggen inn over oss, nattmørkret sveiper seg kring oss som skrømt frå skuggeheimen, folket kryp saman og småfrys både på høg og kropp. Neonljosa i storbyane og fossekrafta frå Vestlandet, omsett i kilowatt-timar i butikkvindauga, formår ikkje stort når sjølv livet i oss vert truga med varig frostskaade.

Vi lever så nære naturen her til lands, får vi tidt høyra, vi er det siste naturfolket i Vesterland, seier folk som har greie på slikt. — Det får no vera som det vil med det, — kanskje folk i menneskemyldret i London, i Paris eller New York pakkar seg så tett saman og kryp så inn til kvarandre, innpakka i plastkåper og nylonpelsar, at dei ikkje kjenner trugsmålet frå vinteren og kjølda i nymånenatta, men etter det vidfarne folk veit å fortelja, er ikkje einsemda og frostelingane i ryggmergen ei kjensle som berre vert øybuarane i utkant-Noreg til del. Mennesket er vel på lag menneske, kor som er, anten det bur i Rue de Passy eller øvst oppe i Passvikdalen. Dei gamle visste å fortelja at «inkje er mannen vissare enn dauden, og inkje uvissare enn daudens time». Dei hadde korkje korntrygd eller folketrygd, gamlekarane, men dei levde no dei òg, på eit vis, og dei visste kor det bar hen.

Leia er stukken opp og kursen er klar, han, og skulle vi gløyma det, ja, så kjem mørkret og førejulsvinteren så sikkert som skatteseddelen og minner oss om det. Difor er det vel at når vinteren er komen og frosten rett har biti seg fast i sjela, da tenner dei ljós her i landet, da kryp dei saman om panelomnane og syng «Glade jul», både misjonskona og personaldirektøren. Med omnsverme og julegløgg kan mykje ilt haldast utomdørs.

Slik er jula no, og slik har ho vel alltid vore. Men da kristentrua kom til landet, la dei attåt noko som ikkje var der før, og som no er halvt gøymt attom nisse-skjeggja og englehåret: veslebarnet i havrekrubba. Kva er no det for ein skapnad. . vil mange spørja, både forskningsstipendiatar og folk som plaga både seg sjølv og andre gjennom ein 9-årig ungdomsskole. Folk har slik kunnskapstørst no for tida, må vita, mykje vil dei læra og ogvlade er dei for all den uhorvelege visdom dei rett kan meska seg med for skarve 200 kr. året i TV-lisens. Veslebarnet i krubba vil dei òg høyra om, om dei no kjem på den tanken at det skulle vera noko forvitneleg. Dei fann han i Austerland, er det sagt i ei gamal bok, i Midt-Austen, var det visst, der jødar og arabarar skamfer kvarandre no til dags, dei kan no heller ikkje bera seg åt som folk. Dei fann han i Austerland, etter det

NOREG

boklærde folk veit å fortelja. Ikkje for det, det var ikkje mykje til kar nett, det var ikkje just storfolk han kom av og noko stort dreiv han det heller aldri til, han rak visst berre omkring på vegane, langhåra og underleg budd, nett som desse utyskja som rek rundt i gatene inni Oslo no for tida og som heller ikkje gjer noko gagns verk, etter det som langfaringar fortel. Men så fekk dei det for seg at det var noko ovgromt lell med denne karen. «I ham var liv», vert det sagt, «og livet var menneskenes lys». Ikkje kilowatt-ljos, ikkje romantiske kubbeljos av drypfri stearin, ikkje ljosten frå peiselden som funkler i pjoalterglaset, men «menneskenes lys», ljost for mennesket i nattemørkret, ljost for livet ditt, varme i livskulda, ljost når mørkret frå den siste natta trenger seg på og ikkje lenger kan haldast ute korkje med betaling eller godsnakk. «Menneskenes lys». Var det dét han var, veslekaren i havrekrubba?

MINIMUS.

HILSEN FRA CARITAS

Caritas Norge ønsker alle sine venner god jul og godt nytt år og takker for alle bidrag!

JULELEIR PÅ MARIAHOLM

Er du mellom 16 og 18 år? Da bør du lese dette: Det blir juleleir på Mariaholm for din aldersgruppe. Leiren denne gangen blir litt annerledes enn sommerleiren. Det blir mer fritid, turer o. l. enn vanlig.

Tid: 27. desember — 2. januar.
Sted: Mariaholm. Alder: 16—18 år (15—åringar i den utstrekning det er plass). Pris: kr. 175.—

Emne: «Hvem er/var Jesus fra Nasaret?»

Lederteamet: Bent Larsen, Tove

Træsdal Kvifte, Rudi Kessels, Odd Risheim, Hanne Sophie Greve, Harald Jarning.

Innledere: Per Jensen, Rory Mulligan, Rudi Kessels, sr. Mirjam.

OBS: Vi satser på at ingen får større reiseutgifter enn kr. 50.—. Vi har ikke god plass, så vil du være med, meld deg på i dag. Påmelding sendes til Unge Norske Katolikkers Forbund, Akersvn. 5, Oslo 1 innen 13. desember.

Å TRO

Av Johannes Jørgensen.

Å tro er å løfte sitt blikk
til de evige stjerner
og håpe mot tvil og vite mot visdom
at skjult i de svimlende dybder
våker der én, som vokter og verner.

Å tro er å føle en avgrunn
under sitt liv og sitt arbeid —
en avgrunn av mørke, en avgrunn av lys,
et dyp av jubel, et dyp av gys —
og vandre i hverdagens gater
som i en høytidelig kirke.

(Skrevet i 1907.)

Advent

(Forts. fra side 355)

i disse dagene ser fremover mot julens komme, er det ikke med en nostalgis vemod som mot en ren fortids begivenhet. Det barn som fødes i Betlehem er kommet til oss for å bli, Emmanuel, «Gud med oss». Ordet som ble kjødt, skal komme igjen og ta sitt Rike i besiddelse og forløse sin skapning. «Amen, kom Herre Jesus», er den kristnes bønn. «Vår Herre Jesu Kristi nåde være med oss alle.»

E. D.

VERDENS LITTERATURHISTORIE

HALVVEIS I STORVERK

Cappelen forlag er i adventtiden kommet halvveis i sitt store verk **VERDENS LITTERATURHISTORIE** i og med at bind seks foreligger. Med dette kommer man frem til perioden 1750—1800, det som er kalt Følsomhetstiden.

Mesteparten av bindet er skrevet av den danske litteraturprofessor Hans Sørensen.

Han begynner med England, det var en engelsk forfatter — Laurence Sterne — som utformet hele periodens kodeord: *s e n t i m e n t a l*. Vi finner også store navn som Richardson, Fielding og Smollett. Selvom mange betrakter følsomhetsperioden med alle sine «tårepersende» romaner som en slags litterær mellomsesong — overgang fra opplysningstiden til romantikken — er den ikke «bare» en overgangstid på kontinentet. Dette er først og fremst tysk litteraturs gullalder, med Goethe og Schiller. Tidens følsomhet kommer til uttrykk ved den tyske «*Sturm und Drang*», som den unge Goethe hørte med til, på italiensk heter det *sensibilità*, med blant andre Casanova som erotisk og litterær sjarlatan. I Spania rådde den seviljanske skole grunnen, som nettopp dyrket følsomhet og mystikk. Heller ikke Frankrike motsto den nye strømning. Opplysningstidens forstandsdyrkere ble avløst av Diderot, Rousseau, Marquis de Sade og revolusjonens diktere. Den nye bølgen var en ungdommens bevegelse, sier Hans Sørensen, en pubertet, en storm- og trengselstid som grep en hel kultur.

I denne tid møter vi Carl Gustav Bellmann, visedikteren, som blir en sentral skikkelse i det gustavianske kulturliv. I et eget kapitel behandler professor Carl Stief Russlands diktere som nå danner opptakten til den moderne russiske litteratur. Men også et annet land kommer nå med for første gang: Amerika.

Som de andre bindene er også dette bind rikt illustrert med fargeplansjer og sort-hvitt bilder.

Verdens Litteraturhistorie
Bind 6
Følsomhetstiden.
J. W. Cappelens forlag.

JULETREFESTER

ST. HALLVARD MENIGHET i Oslo arrangerer juletreffest for voksne fredag 5. januar og for barn lørdag 6. januar.

□

Barnas juletreffest er et fellesarrangement for St. Hallvard og St. Olav menigheter.

□

Nærmere opplysninger gjennom sognebrev og kunngjøringene.

Å skrive om lysets fest, julehøytiden, i november er dessverre en blandet fornøyelse. Akurat nå er det den 21., en måned før, det har begynt å sne og fyke, mørket ligger på hus-takene til langt etter frokost, avisene beretter med stigende besettelse om kriminalitet og vold og internasjonale kriser. Juleannonsene, som alltid for tidlig ute, virker som falsk glitter.

Dere kommer muligens til å lese dette i adventstiden, nærmere lyset og freden. Men samtidig vil mørket ha blitt enda tettere og mer knugende, vår virkelighet vil enda mer bestå av mas og råe overfall og fettdrypende restaurantbord. Slik skal det være til de fleste av oss julaften synker sammen i en god stol og forsøker å se andektige ut.

Er det skremmende og forvirrende å snakke om slikt i denne tiden? Ja, det er det, og jeg gjør det ikke med glede. Bildet som er brukt til denne artikkelen er heller ikke noe hyggelig tegn, det er et grusomt og likevel meget enkelt slagvåpen fra urolighetene i Nord-Irland. Det er dog ikke merkeligere enn at noen av og til blir slått ned på våre egne gater og undergrunnsbanestasjoner og tilsnedde båt-plasser av lignende instrumenter.

Hva så? Er julen dermed, som mange sikkert mener, en påklistret pause i dette virvaret? Er den bare en tid hvor vi alle — ved hjelp av dyre gaver — kan leke at vi er snille mot hverandre? En pause hvor man lar Gud herske over de uregjerlige i snaue 48 timer?

R o, uro? Det er ikke engang halve spørsmålet. Det som skjer med oss nå i ukene fremover er at vi går mot lyset, gjennom et skremmende mørke. Og at det visst er nødvendig. Det er ingen annen forklaring, det er slik både mystikeren og den enkelte, alminnelige katolikk må ha kjent det bestandig. Før Herrens vidunderlige nærvær er det natt og ensomhet man opplever, enten han nå kommer og gir seg til kjenne i en timelang kon-

LYSET, GJENNOM ET SKREMMENDE MØRKE

templasjon eller i to minutters kveldsbønn. Eller i en høytid.

La oss se på situasjonen i skrivende stund, som nevnt altså den 21. november. Det er ved inngangen til adventsukene og den lange ventetiden som tilsynelatende igjen vil surres bort for de fleste av oss i mas og uforstand og mange slags forsømmelser.

Verden — som også går mot jul — er splittet og i ulage. Noen fråtser fortsatt i stor overflod, mange sulter. Det er vanskelig å skaffe noen millioner kroner til det og det hjelpeprogram, men det bevilges milliarder på milliarder til rustninger og avanserte dødsmaskiner. Terror foregår i politikjellere i land som offisielt regnes som kristne nasjoner, mennesker forfølges for sin hudfarves skyld, for sin tro og sine meninger. Løgn er et vanlig kampmiddel mot «den annen part» i det politiske liv mange steder, avisene skriker om yngre og yngre narkotikavrak osv. Og fler og fler lager seg enkle slagvåpen.

Enda er det noen som midt i denne situasjon som verden og vi står i, taler seriøst om at de kristne må bevare sin ro og late som ingenting.

Denne ro finnes jo ikke lenger. Ved å late som om alt er rolig og trygt hykler man. Og forlenger forvirringen.

Roen er ikke å finne i verden rundt oss. Det er lett å se. I økende grad hvirvles vi inn i en periode av ren vold.

Men roen er ikke så lett å finne i vår Kirke lenger heller — unntatt i korte stunder.

Personlig mener jeg at det ville vært merkelig og litt mistenkelig om vi hadde kunnet kapsle oss inn i en slik ro og trygghet, mens våre medmennesker stupte ned som brente insekter, uten mening. Det kan ikke være, og har nok aldri vært Herrens mening at den ro og trygghet han av og til lar oss ane bare skal være til

vår egen glede og trøst. Derimot er det antagelig slik at vi skal forsøke å bære hans fred rundt til ukjente, til venner og motstandere. Han husker dem jo forøvrig ikke som «venner» og «motstandere» etter våre tankebaner, vennene er ikke alltid hans beste venner og motstanderne kan faktisk være hans folk.

Det er uro også innen Kirken, på en måte som gjør mange engstelige, bedrøvede, skuffede og sinte. Men hva venter de seg? Å leve i en annen tid? Under kristenforfølgelsene i oldkirken, under de store brudd i kristenheten, under andre frafall, i en annen likegyldighet? Andre er utålmodige, opptatt av politiske ideer som de regner for nye og uprøvede, men som enkelte av oss har sett praktisert på en ganske dyster måte. Hver på sitt vis skaper de ny uro med sin angst, sin mistenksomhet, ved sin unge blindhet og sin store forakt for anderledes tenkende.

Blir det jul av noe slikt? Av bevisst å tenke på slike vanskeligheter? Ved bevisst å tenke på mange andre enda mer skremmende ting?

Det underlige er at det gjør det. På papiret og kalenderen fordi ukene ikke lar seg stanse til forholdene er bedre. I våre hjerter fordi vi dermed går en ikke ukjent vei i kristenhetens lange historie — gjennom mørket mot lyset.

Mørket er skremmende. Som vanlig, eller mer enn før. Nyhetene er grusomme. Dårskaper, egoismen og selvgotheten ser ut til å trives. Mennesker forbereder seg til høytiden ved å drikke og spise seg halvt ihjel — eller med å sulte. Og kanskje, forståelig nok, da med å hate de mette og rike.

Det er som om de troende tydeligere enn noen gang tidligere på året frivillig må bøye sine akk så stolte nakker og gå inn i en lang, svart gang.

Den fører knapt for alle til det vi mennesker kaller gaver og lykke. Man blir ikke belønnet på den måten som regel. Man får ikke nødvendigvis en

salig skjelven ved lysskimmeret ved utgangen av tunnelen.

Men man blir litt visere.

Og i det ligger at vi ser igjen meningen med det hele, den opprinnelige tanken. Og skjønnheten og ansvaret og hva vi nå kaller det alt sammen. Det som vi skal gi til andre så langt vi makter det. Vi ber ikke om annet enn at dette må skje.

Slik skal vi forberede oss i år, tror jeg.

REFLEKS

Av INGRID HØVIK

Ikke skal livet drive på søvnens grumsete strøm og langsomt og sikkert rive dets mønster istykker med drøm.

Ikke skal hjertet tåle at dagen er uten verd og uten å kjempe måle sin lykke i føyelig ferd.

Alle de sterke skanser, som stenger for livets krav, må sprenges med våkne sanser. Menneske, se ditt hav!

Tidløst i sin distanse, ett med sitt hvilede selv, speiler det hver nyanse i morgens perlemorshvelv.

Glem dine drømmestrender, natten og det som var. Fyll dine tomme hender med lysvåkne gjerningers svar.

En god bok om

Vår Johannes

Pater Hallvard Rieber-Mohns bok i juleflommen er liten, lett i hånden og full av smil: VÅR VENN JOHANNES (Aschehoug). Johannes selv var stor og tung, og full av smil — og i all ærbødighet må det sies at samarbeidet går bra, den gamle pave finner seg også utmerket til rette i en pocketutgave, akkurat som han i sitt lange liv rolig tilpasset seg mange slags omgivelser, fra bondegårdene i Bergamo, til Bulgaria, salongene i Paris, kanalene i Venedig og Vatikanets lange ganger.

Kortere sagt: Det er en god liten bok. Nå skal det vanskelig la seg gjøre å skrive likegyldig om Johannes XXIII, men forfatteren forteller med åpenbar glede, øser av overflødhetshornet når det gjelder gode historier om den gamle og gir oss en mulig julegave som vi skal sette pris på. Den er ikke bygget på nyheter og dramatiske opplysninger, men den bygger på en masse god vilje og en masse humor, Johannes eget velsignede humor og tillit.

Julen 1972 er det passende å få en slik påminnelse om hvem det var som «åpnet vinduene» i den katolske kirke.

Å. R.

□

Med forfatteren og forlagets velsignelse skal vi i det følgende gjengi et avsnitt av boken, det første:

«Det er blitt meg fortalt, at en ikke nettopp kristen-vennlig norsk skribent har et stort portrett av pave Johannes stående på sitt skrivebord. Der står det bra, synes han. Forleden var jeg selv i Vatikanet. Ikke som turist, med den høyst begrensede adgang som innrømmes turister. Men i embets

medfør og på oppdrag, med passérseddel både her og der. Blant annet i Peterskirkens veldige krypt, med så mange pave-sarkofager. En av dem var overøst av blomster, vakten der fortalte meg, at det hadde den vært siden den ble lukket til i 1963, da Johannes XXIII døde. Noen, vel de fleste av oss, glemmer fort de henfarne, med mindre de sto oss særlig nær. Mange som ikke kjente ham, må allikevel ha følt, at en italiener ved navn *Angelo Giuseppe Roncalli* sto dem ganske nær — blomstene er alltid friske.

«Papa Giovanni» — pappa John — kaller hans landsmenn ham, meget familiært og med stor varme. Jeg møtte ham, — å! ytterst flyktig, i Paris før han ble pave, engang i 50-årene. Han var *nuntius* — pavens sendemann — der. En rund, elskelig, livlig italiener, som greide å forene diplomatiets ørkesløse mottakelsesliv og departements-forhandlinger med sjarme, humor, selvironi og fromhet.

Jeg får tilstå: Som pave kunne jeg aldri tenkt meg akkurat ham, eller hans mennesketype. «Paven» var, også for sine trosfeller, mer blitt et begrep, et prinsipp og et symbol, enn et jovialt medmenneske. Siden den muntre Leo XIII hadde de knapt smilt. Deres liv var verdig selvpoppofrende, alvorlig. Men det var fjernt, opphøyd og «hieratisk» — en funksjon mer enn et menneske. «Jeg er den siste pave av det gamle merke», skal *Pius XII* ha sagt, og dét var han — historien ga ham rett. Det ble, til en hel verdens overraskelse, helt klart allerede under etterfølgerens første uke i embetet. For de få innviede ble det klart endog før dét. Den nye pave skal, på et innfall, ha tatt seg en tur i Vatikanets haver. Forgjengeren var et arbeidsjern og et urverk — improviserte haveturer var noe nytt. Gartnerne hadde visst nøyaktig på minuttet når *Pius XII*, fulgt av sin privatsekretær og med papirer i hånden, kom inn i alléene, og hadde ordre

Folk i bønn på Petersplassen mens den gamle pave ligger på dødsleiet.

om å holde seg unna da. På sine rusleturer oppdaget efterfølgeren Johannes en busk som rystet og skalv mistenkelig — han kikket inn i løvverket, der sto en gartner.

— Hvorfor står De her? spurte Helligheten.

— Jeg rakk ikke å komme meg unna, *Santo Padre!*

— Hvorfor skulle De unna?

— Deres forgjenger ville være alene, når han gikk her. Papa Giovanni smilte, og sa:

— Var De redd ham?

— *Si, Santo Padre!*

— Det var jeg også!

Han var neppe særlig redd Pius XII, var i det hele tatt lite redd. Men han hadde levd lenge nok i hans nærhet og tjeneste til å vite, at ærefrykt også er en slags frykt. Pius stilte strenge krav til seg selv og andre. Hans kallsbevissthet var lidenskapelig inntil det skremmende, og han var — tross sine ofte patetiske anstrengelser på å bryte isolasjonen og treffe stadig nye mennesker i talløse audienser — en farlig ensom mann. Hans tradisjonelle oppfatning av pavens rolle kunne ikke lede til mye kontakt og kommunikasjon med *mennesket* på Petri Stol.

Roncalli må ha sett svikten i dette mønster. Av temperament og av overbevisning må han — uten derfor å forestille seg selv i en slik rolle — i en årrekke ha ønsket et nærere forhold mellom pavens og verdens hjerte. Ikke bare encyklikaene, de pavelige læreskrivers høytidelige og lærde prosa, men så enkle saker som en spontan gestus, et smil, et blink i øyet, et blunk til barn og voksne, ja endog noe så uventet som en pavelig vits. Varme og direktehet.

Det har vært skrevet en del altfor lettbenete betraktninger over forskjellen mellom pave Johannes og hans forgjenger, ikke minst av journalister. Journalistikken søker drama og effekt, derfor liker den kontraster. Og forskjellen mellom de to kirkelederne var så slående, at kontrasten — som der var lite av — kan bli forsert frem til det meningsløse. De sto i den samme, sikre tradisjon, og en senere, mer avbalansert historieskrivning vil utvilsomt understreke sterker hvor samtidige de var, av sinn og vurdering. Ikke desto mindre førte Johannes både en ny stil og en ny politikk inn i embetet. Den svarte til et lenge oppsamlet behov, i og utenfor kirken, i forholdet til pavedømmet, denne eldgamle institusjon. Men det var ikke på forhånd innlysende, at akkurat denne mann kunne imøtekom-

Bildet ble tatt da Johannes XXIII uventet besøkte en liten kirke i Roma. Ved inngangen snur han seg og velsigner menneskene som flokker seg rundt ham.

me et slikt behov. Noen av oss, ikke så få, tenkte der foran TV-skjermen, da pavevalget var avgjort: «Roncalli?! Å himmel — går dette bra?» Vi får være unskyldt, hans egen søster hjemme på den fattige bondegården i Bergamo sa noe liknende: «Dette greier vår Angelo aldri i livet!»

Han greide det — og mer enn det. Han ga en nokså forbenet og gammel kirke den nye kurs som gjør den livsdyktig. Jeg vil tro: På hans premisser langt ut i det 21. århundre — så kommer vel andre fornyere. Den er seig, Kirken. Til enkeltes fryd, til andres undring og atter andres ergrelse. Pave Johannes hadde tilfeldigvis (i slikt tror jeg lite på tilfeldigheter) ett av de store hjerter i vårt slektledd, og hjerter er ikke alltid så synlige — selv ikke utenpå en prestekjole. Det hjertet kan bli synlig for de mange, når den presten får makt, over millioner.

Nå er makt ellers noe av det farligste prester kan få. De er i det stykke som andre mennesker, de tåler ikke makt. Det stemmer som regel, det kjente ord om at «makt forderver», til forskjell fra absolutt makt, som altså forderver absolutt. Og hva pave Johannes mottok fra sin forgjenger, var etslags åndens opplyste enevelde. Hva han ga videre til sin etterfølger, var allerede noe nokså annet. Han tålte nemlig makten. Det ser vi blant annet av dette sikre tegn:

Han nedskrev og rensket den til pari.

Han fikk noen ganske få år på seg. Kort etter sitt valg til det høye embetet, fikk han beskjed: Du er dødsdømt — det er kreft. Hva gjør vi andre, dersom legene gir oss slik beskjed? Vi ter oss stille og avviker, «beskikker vårt hus». Pappa John gjorde ikke det. Den vitale bonden i ham sa: Nå får jeg så, og så får andre høste. Han sådde så det svimlet, for mer forsiktige kolleger. Det bekrefter noe mange av oss vel alltid har visst: Bare med døden for øynene, helst hele livet igjennom, handler mennesker virkelig meningsfylt og ekte. En behøver ikke være troende, ennsi spesielt katolsk i hodet, for å verdsette dette: Han var ikke bare energisk, men glad og munter, i dødens slagskygge.

Han tok seg selv alvorlig. Det skal en, fordi hvert eneste menneske, pave eller gartner, er en meget alvorlig sak. Men han tok seg ikke høytidelig, og det er så menn godt gjort, i et embete omgitt av så mye gammel og pompøs høytid. Her er en bit av hans alvor, fra nokså sikker kilde: Til en fortrolig venn fortalte han en episode fra selve det øyeblikk da han nyvalgt ble ført ut på Peterskirkens balkong og utropt for menneskemassene. Petersplassen og Via della Conciliazione var svart av folk, helt ned til Tiberen, trolig innpå en halv million, som

(Forts. side 368)

VERA I KROKUS

Vera Henriksen arbeider ved minst to skrivebord, ett i Lom og ett i Krokusveien i Oslo. Sistnevnte sted står et gammelt slagur og minner henne tungpustet om at det har tikkert siden 1780-årene, hennes lesning fører henne viden om i filosofi og teologi, til reformasjonsmiljøer og humanistiske kretser. Men like fullt forlater hun fortiden når det er nødvendig og snakker rett ut om dagens virkelighet, om norske katolikkers situasjon akkurat nå, om debatt, politiske motsetninger og gruppementalitet til venstre og til høyre.

Hun har til og med lavet seg et storartet ord for noe av det som foregår blant oss dagens mennesker:

— KLASSETENKNING, sier hun blidt.

— Hva mener du med det?

— Vel, i vår tid er det ikke mulig å ha personlige meninger om ting. Det vil si, man kan naturligvis ha det, men andre mennesker tillegger en straks en hel serie meninger hvis man har uttalt seg eller ymtet noe om en ting. Man får en *klase* meninger på kjøpet som svarer, etter andres mening, til den ene. Men dette er jo en forenkling av mennesket.

— Dette merkes også i vårt lille katolske miljø selvfølgelig. Hva gjør vi for å komme ut av en slik blindgate?

— Det man burde være er jo . . . , ja det er dette med *se hvor de elsker hverandre*. Det var der man skulle være et eksempel for verden.

— Men det er av og til i dag litt vanskelig å se hvordan man elsker hverandre.

— Jo. Men hvis man feiler på det punktet, da feiler man på det helt fundamentale som kristne.

— Men hvordan får man sagt dette på en forståelig måte. Sier vi det til ekstreme grupper til høyre og venstre så vil de fnyse og svare: Det er klart at vi elsker hverandre. . .

— Det har lett for å bli den tonen. Og så blir det videre utlagt som om man skal elske visse grupper, man skal ikke elske menneskene generelt, men man skal elske sine medmennesker for eksempel etter deres inntekt, man skal elske de som ikke har noe, men man er ikke antatt å elske de som er blitt gitt noe å forvalte. Men vår omsorg skulle jo gjelde alle, vi skulle ha øynene åpne ikke bare for den materielle eller sosialt betingede nød.

Etter en stund fortsetter hun:

Problemet er jo egentlig ikke at man ikke elsker hverandre — det er i og for seg et ideal som man ikke kan vente å oppnå i menneskelig, jordisk sammenheng. Problemet er at man ikke *streber* mot det.

● MILJØ I BERGEN

Denne alvorlige samtale — som heldigvis ble brutt opp av mange smil — foregikk nylig ved forfatterinnens ene skrivebord en formiddag. Jeg forsøkte, uten særlig håp, å få henne til å røbe litt om det hun nå arbeider med, men vi endte altså som vist ganske fort med betraktninger om *klasetenkning* og slikt.

— I boken som kom i fjor, *PILGRIMSFERD*, var du og hovedpersonen på en lang reise ute i Europa. Kommer du til å være hjemme denne gang?

— Det vet jeg ikke. Ikke ennå. Det er forskjellige ting jeg er interessert i å ta opp. Det var på den tiden jeg skriver om et miljø i Bergen som på en hjemlig måte var humanistisk. Det var et miljø omkring Erik Rosenkrantz som jeg for så vidt, med det for øye, har bragt inn på slutten av min fortelling, og det er Absalon Peder- sen Beyer og noen andre. . .

— Hvor meget leser du egentlig?

— Jeg leser selvsagt nokså meget. Men det faller jo ikke så tungt når det er et emne som interesserer. Men det tar tid, mye tid. I forbindelse med *Pilgrimsferd* leste jeg for eks. veldig meget omkring tidens tenkning. Det var en tid da familien her var så lei av Erasmus at de nærmest hadde lyst på å sende meg på en lang ferie.

— Snakket du høyt om det?

SVEIEN

— Det er klart at man snakker om det man blir opp-tatt av.

— Blir du ferdig med den nye boken til neste år?

— Jeg vil gjerne bli ferdig i 73, men du vet selv hvordan det kan være.

● «ÅPEN INNSTILLING»

— Du, la meg svinge i spørsmålene. Noen klager over ST OLAV fordi vi bl. a. har tatt opp spørsmål om skilsmisse, gjengifte osv. Synes du personlig at det er farlig at slike ting luftes?

— Nei, jeg tror tvert om at det er en fordel at problemene blir bragt frem i lyset.

— Du oppfatter det ikke som noe angrep på Kirken og på troen?

— Jeg føler det ikke sånn. Jeg mener at dette er et problem som angår svært mange mennesker og som griper dypt inn i deres liv. Og det ville være forferdelig galt om det ikke ble tatt opp.

— ST. OLAV har også skrevet i det siste om kvinner i Kirken. Vi har for eks. referert noe en ordenssøster i England skrev, hun er sint fordi hun mener kvinner alltid har vært diskriminert i Kirken. Hun sier at det ikke er det minste kristelig i den måten vi behandler kvinnene på.

— Jeg tror at Kristi syn på kvinnen slik det fremgår av flere avsnitt av det nye testamentet, har vært atskillig mindre diskriminerende enn det syn man finner innen Kirken.

— Kjenner du det av og til som et plagsomt manns-system?

— Hvis man ser på det historisk, later det jo til at man hadde en mer åpen innstilling overfor kvinnene til å begynne med. La oss si at det sekulære samfunns syn erobret Kirken når det gjelder det der. Det er først når man kommer til 500—600 tallet at man begynner å få disse kirkemøtene som går imot ordnering av kvinner til diakonatet.

— Men i 1972 snakker man fremdeles enkelte steder i den katolske verden om kvinners rett til å være lektorer under messen, fortære går det ikke den andre veien. . .

— Spørsmålet reises vel i stor grad på bakgrunn av en del av Pauli uttalelser. Men Paulus sier jo selv at enkelte av hans uttalelser gjelder skikk og bruk osv. Spørsmålet er da hvordan man vurderer hans ord om kvinnene.

— Tror du at vi vil få oppleve at det er mulig for Kirken å. . .

— Jeg kan ikke innse hvorfor den ikke skulle kunne gjøre det. Jeg har latt meg fortelle at det finnes gravstener fra oldkirkens tid hvor kvinner er titulert prest på en slik måte at det umulig kan ha dreiet seg om prestekoner. Antagelig har det vært tjenere i diakonatet. Og det finnes også opplysninger om en abedisse som lot seg vie til diakonatet fordi hun ikke skulle ha mindre verdig-

het enn den som svarte til denne vielse. Og man har jo et rituale for kvinner som svarer til innvielsesritualet for mannlige diakoner.

● POLITIKKEN MÅ KRISTNES

— Noe annet igjen: Hva skal vi gjøre med den krigerske tonen som melder seg mellom katolikker av forskjellig politisk syn, til høyre og til venstre?

— For det første har det alltid i Kirken vært et motsetningsforhold mellom hva man kan kalle aktivister og det man med et gammeldags ord kaller kontemplative. Det som viser seg nå er vel til dels en ekstrem utgave av dette. Noe annet er så spørsmålet om hvor politikken kommer inn i bildet, problemet er at man får mennesker som mener at en ganske spesiell politisk mening er å regne som sann kristen. Med andre ord: mennesker som vil politisere kristendommen. Sett fra mitt synspunkt burde det være atskillig viktigere å kristne politikken. Alle avskynginger.

— Men det er dessverre i øyeblikket passé. . .

— Ja, jeg er klar over at dette ikke er det herskende synspunkt for tiden.

— Og nå er vi visst tilbake ved det du kaller klase-tenkning, ikke sant?

— Gjerne det. Men tilbake til det siste jeg sa. Vår Herre hadde alle muligheter til å politisere den begynnende kristendom da han gikk på jorden. Han manglet ikke saker som han kunne tatt opp, slavenes problem, kvinnenes rolle, jødefolket kontra Romeriket osv.

Den gamle klokken begynner å slå, hun sier:

— Jeg mener det er en fare for selve det sentralt kristne om man skal få den situasjon at noen påberoper seg at kristendommen må ha en politisk orientering. Når man i neste omgang så sier ordene *en spesiell politisk orientering* så har man dermed splittelsen.

Klokken slutter å slå. Vera Henriksen vender tilbake til sitt humanistiske miljø i Bergen.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 40,— PR. ÅR

TV-seriens unge, vakre dronning.

«PAPIST

Elizabeth Jenkins:
ELISABETH DEN STORE
Gyldendal.

Det norske folk ble i oktober—november presentert for Elisabeth I av England ved hjelp av BBCs glimrende TV-serie. En anmelder i en Oslo-avis beklaget seg riktignok over at hoffet og rådet ikke gikk like enkelt kledd som i Ashton-familiens Liverpool, men slike forunderlige bemerkninger kunne ikke ødelegge dronningens triumf, Elisabeth fascinerte mange av oss.

Vi, hennes nye undersåtter, skulle

FINN THORNS BØKER OM

KRISTENDOM OG DIKTNING

Av Vera Henriksen.

Pater Finn Thorn har i løpet av de siste par årene skrevet to bøker som begge behandler kristendommen innen vår litteratur. I fjor kom «Henrik Ibsens 'Peer Gynt' Et drama om kristen identitet», i år «Arne Garborg og kristendommen».

Begge bøkene bærer preg av grundig forarbeid og redelighet. Men mens boken om Peer Gynt er en kort studie av dette ene dramaet sett separat fra Ibsens personlige livssyn såvel som fra hans diktning for øvrig, er Garborg-boken en omfattende analyse av Garborgs forhold til kristendommen slik som det finner uttrykk ikke bare i hans litterære produksjon, men også i korrespondanse, dagboknotater o. l.

Denne behandling av stoffet antyder i seg selv en vesentlig forskjell mellom de to forfatternes holdning til sin diktning. Karakteristisk for Ibsen er tendensen til å distansere seg fra diktverket; han holder, som hans jeg-person i diktet «På viddene», «for øyet den hule hånd til vinning for perspektivet». Hos Garborg, derimot, er diktning og liv vevd sammen; alt han skrev er bevisst preget av hans egen kamp og av hans livssyn slik som det utviklet seg gjennom flere faser. I bøkene understreker Thorn denne forskjellen i holdning gjennom sitater av de to forfattere. Ibsen bemerker irritert over anmeldere som oppfatter «Peer Gynt» som en personlig ytring og forkynnelser: «Hvorfor kan man ikke læse bogen som digt? Thi som sådant har jeg dog skrevet den.» Garborg, på sin side, ønsker å nå frem med sin livssynsforkynnelser, og mot slutten av sitt liv skriver han i et brev: «Hvad jeg særlig vil takke for er Deres behandling af det religiøse element i min digtning, det, som kritiken i almindelighed har så vanskelig for at finde udvei med. At dette element har fåt så meget at sige i en flerhed af mine arbejder, har sin første grund i en alvorlig ungdomsoplevelse; men den naturlige trang til en livsforklaring har tvunget spørgsmålet frem for min bevidsthed også i senere år.»

Garborg-boken vitner om pater Thorns kjærlighet til Garborgs diktning. Hans entusiasme bærer den gjennom avsnitt som ellers kunne ha virket tunge i sin grundighet, og for store deler av bokens vedkommende makter han å gjøre stoffet bent frem fengslende. Han kaster lys over Garborgs livssynsutvikling på en måte som ikke bare bringer forståelse av personen, men som gjør ham til en representant for det almenmenneskelige i møte med religionens problem.

Av de to bøkene er likevel Peer Gynt-studien den som viser størst originalitet. Pater Thorn bringer her til torvs en helt ny oppfatning av skuespillet og klarer noe som ikke før har vært gjort, nemlig å tolke dramaet som en helhet hvor den ofte nedvurderte sluttscenen faller på plass som et logisk og riktig ledd i sammenhengen. Og hans tolkning løser ikke bare de problemer som har reist seg omkring denne sluttscenen, den gir Solveig-skikkelsen en sentral og meningsfylt rolle i skuespillet, noe den i stor grad har vært frakjent. Den Peer som hun har bevart i sin tro, sitt håp og sin kjærlighet, mister preget av virkelighetsfjern drøm og blir en realitet innen skuespillets problematikk. I lys av hennes gudsforhold, hennes forbønn, blir han den sanne Peer og universell fordi han står for noe i oss alle: det beste i oss, det vi var eslet til å være som vi «sprang i Guds tanke frem». Og i Solveigs tilgivelse, som må oppfattes som del av hennes gudsforhold, kan Peer også møte og motta den Guds tilgivelse som er nødvendig for gjenfødelsens under. Men før pinsemorgensmøtet med Solveig kan finne sted, har Peer måttet stå overfor seg selv. Han har måttet innse at han intet er; han har måttet si om sin «hytte», sitt liv, at «eieren, sier de, var aldri hjemme», og han har måttet føle at «så usigelig fattig kan en sjel da gå tilbake til intet i det tåketede grå». Dette Peer Gynts møte med intetheten og gjenfødelsen ligger for øvrig, etter anmelderens mening, så nær

ENES FIENDE»

til jul i år koste på oss å kjøpe Elizabeth Jenkins bok om den store damen. Her vil vi nemlig ikke bare oppdage de mange nyanser i dronningens sinn som TV-produsentene naturlig nok måtte fare med harelabb over eller helt utelate, her kan vi også lete oss frem til svar på visse påtrengende spørsmål.

Ett av de spørsmål som nå interesserer katolske lesere er dette: I hvor høy grad var den skjønnne kvinne selv «papistenes» grusomme fiende? Var jesuittprestene som ble torturert i kjellerne og partert på galgebakkene direkte ofre for hennes hat mot Moderkirken?

Først noen historiske kjensgjerninger:

Det er visst ikke tvil om at Elisabeth-tiden var en hard tid for Englands katolikker og for de prester som kom over fra Frankrike for å hjelpe dem. Pater Philip Caraman, S.J. har fortalt en del om det i boken THE HUNTED PRIEST: fortellingen om pater John Gerard, hans arbeide, flukt og forferdelige slutt. Intet romantisk

bilde av et dansende hoff og en forelsket ung dronning kan viske ut noe slikt. Og det samme som skjedde med Gerard hendte med en lang rekke andre katolske prester, noen av dem i dag regnet som Kirkens martyrer. En av dem het Edmund Champion.

TV-stykkets korte glimt av noen katolske prester var ensidige, de var tenkt og tegnet som skumle reisende i vievann og rosenkranser, potensielle mordere. Elizabeth Jenkins forteller mer. Bl. a. om nettopp Champion:

«Edmund Champion var en av de første misjonærprestene som ble sendt til England i 1581. Det var han som engang som student hadde underholdt dronningen med en avhandling om månens innflytelse på tidevannet. Hans klokskap og sjarmer som i sin tid hadde slått dronningen, var en del av en sjelden og usedvanlig karakter. Usedvanlig åndelig styrke var blandet med naturlig menneskelig frykt, fasthet i overbevisningen med utsøkt klarhet. Han dro fra hus til hus ute på landet, og katolske familier lengtet

etter at han skulle komme og forrette messen for dem. Et helt år unngikk han å bli tatt til fange, men til slutt ble han pågrepet i Berkshire. Forfølgelsene hadde hatt en grusom og nedverdiggende virkning på folk. Det viste seg tydelig da han ble bragt til Tower gjennom en hylende menneskemengde...»

Pateren ble lagt på pinebenken og hensynsløst mishandlet. Han og fem andre katolske prester ble dømt etter anklagen: de skulle ha virket for å styrte dronningen av tronen. «Champion sa: «Det eneste vi har å si er at hvis vår religion virkelig gjør oss til forrædere, så er vi verdige til å bli dømt. Men ellers er vi like trofaste undersåtter som noen av dem dronningen noen gang har hatt.» Det var utvilsomt sant, så langt det angikk ham, men den tilskueren som ved skaffottet ropte: «Alt forræderi ligger i din katolisisme», ga uttrykk for det syn som etter hvert var blitt en fast overbevisning hos folk.»

Kanskje var det mer denne «overbevisning» i folket (og intrigene hos de som spilte på den) som ledet forfølgelsene, enn dronningen. Og slikt sett er selvfølgelig denne grusomme tiden for Kirken i England mer et resultat av et politisk spill enn av religion og tros-tvister.

Og nettopp det stemmer med bokens bilde av Elisabeth I.

(Forts. side 367)

de store mystikers erfaring at dramaets siste akt med sine mange psykologiske og religiøse symboler reiser spørsmålet om Ibsens kjennskap til mystikken og dens litteratur.

Men Solveig, kvinnen som har bevart i sitt sinn Peers sanne jeg og derved hans mulighet til redning, bringer uvilkårlig tanken tilbake til Garborg, til hans Veslemøy i «Haugtussa». «Den strid som Veslemøy kjemper er hans (Garborgs) egen,» siterer pater Thorn professor Winsnes. Og innledningsdiktet til dette verket, «Til deg, du hei og bleike myr —», gir mer enn noe annet Garborgs dype personlige identifikasjon med dikt-sykklusen. Det bringer inn direkte hans livs store tragedie, farens selvmord: «Eg kjenner deg, — eg kjenner deg, som ikkje vann! — Eg såg din strid, eg veit din veg i skuggeland» og «— ein båt i foss, eit kvad i moll, sløkket i eit skrik». Og det gir håpet som grunntone i verket: «Og um me kjenner gråt og gru og saknad sår, so må me lerkesongen tru, som lovar vår.» Men om Veslemøy i sannhet kjemper Garborgs egen kamp, da må hun også stå for noe i ham selv.

Tanken går videre til den jungske psykologien og dens lære om fortrenge deler av personligheten. Innen denne rammen mener man at mannen bærer i sitt sinn fortrent de menneskelige egenskaper og impulser som vårt samfunn oppfatter som kvinnelige, blant dem store deler av følelseslivet, og at disse i drømmer og diktning kan ta form av en kvinneskikkelse. Tilsvarende mener man at kvinnen har fortrent de såkalte maskuline delene av personligheten. Kan det tenkes at Solveig representerer mer enn en ytre kvinneskikkelse, at hun kan frelse

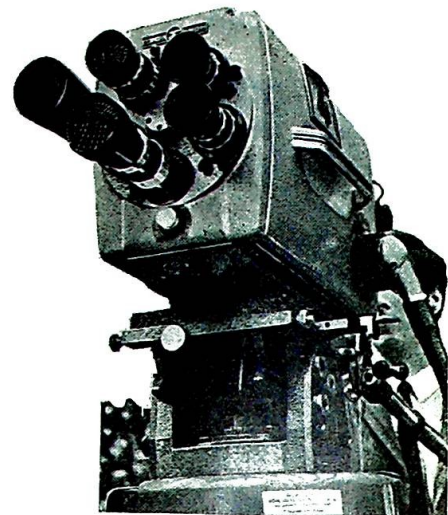
Peer Gynt fordi hun også representerer del av ham selv, hans sanne tro, håp og kjærlighet, fortrent fra hans bevisste jeg? Og kan det være at Veslemøy kjemper Garborgs strid som del av hans indre jeg, at hun er den følelsesmessige tro som han innen sitt rollemønster (for å bruke et moteuttrykk) ikke kan akseptere som tro, på «mannens vis»? Kan hende møtes Ibsen og Garborg her på almenmenneskelig grunn — om enn den ene distanserer seg fra diktverket, avpersonliserer det til vinning for det almenmenneskelige perspektivet, og den andre identifiserer seg med det, finner det almenmenneskelige i dypet av det individuelle og personlige.

«Nødvendigheten for å uttrykke seg skriftlig,» sier André Maurois, «har rot i indre konflikt som man ikke kan løse gjennom handling». «Vi skaper ut fra og gjennom problemene,» sier den verdenskjente psykologen Rollo May; «dikteren og kunstneren gir ikke svarene, men skaper gjennom opplevelsen av noe som arbeider i ham selv. Den gave maleriet eller boken gir menneskeheten er selve prosessen».

Flere grener innen psykologien har i senere år kommet til å se det religiøse behov som noe dypt menneskelig og noe som direkte eller indirekte kommer til uttrykk når kunst og diktning gir utløp for dypereliggende impulser i menneskesinnet. Også ytre sett kommer menneskers hunger etter mening og meningsfylte symboler til uttrykk i en søken etter religionssurrogater i vår sekulariserte verden. Jeg tror pater Thorn tar opp noe som er vesentlig også i vår tid når han skriver om våre store dikteres møte med og behandling av temaet religion.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stille messe	Høy-messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i>	lørd.: 19.00 sønd.: 9.30	—	11.00
Akersveien 5 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	19.00	—	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Franciskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00	—
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 12.30 18.30	11.00	—
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 18 21	9.00	—	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355	11.00	9.30	—
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587	—	10.00	—
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45	—
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	9.00 19.00	11.00	—
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 25 73 53 - 25 77 07	9.30	—	—
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30	—
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00	—
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45	—
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00	—
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00	—
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266	9.00	11.00	—
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255	—	11.00	—
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00	—
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15	—
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00	—
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00	—
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53765	17.30	—	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35 Eikeli kirke	8.30 19.00	10.45	9.30
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45	—
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45	—
TRONHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21 214 <i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila tlf. 21 670	8.45 19.00 6.15	11.00	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eystein kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00	—
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00	—
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00	—
ALESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00	—
TROMSØ: <i>Vor Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604 <i>St. Elisabethsøstre</i> Mellomvn. 47, tlf. 81 487	8.15 8.00	10.30	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30	—
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (I.VII—31.VIII St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)	19.00 8.00	11.00	—
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30	—

NYHETER OG KOMMEN- TARER

Tallet på katolske velgere som har stemt på Willy Brandt og SPD steg ved det nylig avsluttede forbundsvalg i Vest-Tyskland med fem prosent, ifølge en undersøkelse som er gjort av Institut für Demoskopie i Allensbach, melder KNA. Samlet regner man med at det seirende parti og kansleren fikk 35 prosent av de katolske stemmer.

Den tidligere erkebiskop av Montreal, kardinal Leger som med pavens tillatelse trakk seg tilbake og begynte å arbeide som misjonær i Kamerun i Afrika, har lagt frem interessante statistiske data over Kirkens utvikling i Afrika. Til Kongregasjonen for troens utbredelse i Rom har han opplyst at tallet på verdens- og ordensprester i verdensdelen har steget fra 7500 til 15 100 i perioden 1950—1970.

Under en sending i Radio Vatikan sa nylig erkebiskopen av Wien, kardinal König at den katolske kirke i Afrika nå «har en stor chance». Kardinalen redegjorde for sin siste reise i Afrika. Han understreket at situasjonen i Afrika er anderledes enn i Europa, afrikanerne oppfatter meget raske hvordan moderne teknikk, industrialisering og byliv kaster dem ut av deres religiøse bane og forsøker å rette det opp igjen. På den måten kommer de også raske inn igjen i et religiøst liv, sa König.

I en tale nylig sa sjefen for Verdensbanken, Robert McNamara nylig bl. a. følgende kritiske bemerkninger om u-landshjelpen: «De nåværende utviklingsprogrammer er i høy grad utilstrek-

kelige. De er utilstrekkelige fordi de ikke kan realisere utviklingens viktigste mål: å avskaffe den umenneskelige fattigdom som hundrer av millioner mennesker lever under i u-landene.

Hvorfor slår utviklingsprogrammene feil? Det er to altoverskygende grunner til det. De rike landene gjør ikke en tilstrekkelig effektiv innsats for å hjelpe de fattige landene. Og de fattige landene gjør ikke en tilstrekkelig effektiv innsats for å hjelpe de fattigste 40 prosent av sine egne innbyggere.

De rike landene har naturligvis en rekke oppgaver hjemme som de gjerne vil løse. Men deres voksende inntekter er så enorme, deres tekniske yteevne er så veldig, og deres overlegenhet er i det hele tatt så uforholdsmessig stor at det ikke fins noe rasjonelt argument for at de vegrer seg ved å gjøre mer for å hjelpe de landene som er mindre heldig stilt.

Som helhet yter de rike landene i øyeblikket bare halvparten av de planlagte 0,7 prosent av bruttonasjonalproduktet i offentlig utviklingsbistand, som ville være en så avgjørende støtte for de fattige landenes utviklingsbestrebelse. Disse beløpene er meget små når man tenker på at de utviklede landenes samlede bruttonasjonalprodukt i 1970 var i alt 2000 milliarder dollar og innen 1980 ventes å stige til mer enn 3000 milliarder dollar.

Det er ikke tale om at de rike landene blir bedt om å minske sin egen velstand for å hjelpe de fattige. De blir bare bedt om å yte en ganske liten prosentdel av deres stadig voksende rikdom.»

«PAPISTENES» FIENDE

(Forts. fra side 365)

Dronningen forsøkte å være en hersker både for sitt lands protestanter og katolikker. Hun foretok personlige forandringer i begynnelsen av sin regjeringstid både i sine lover og i de offisielle bønnen for å forsone katolikken. (I litaniet i First Prayer-Book hadde det stått: «Fra biskopen av Roma og hans avskyelige forbrytelser, o, Herre, befri oss.») Elizabeth ønsket videre at man viste skånsomhet og toleranse: «La det ikke bli sagt at vår reformasjon stiler mot grusomhet», sa hun. Og majoriteten av landets katolikker (vel halvparten av innbyggerne) var forberedt på å være lojale mot henne.

At det etter denne gunstige begynnelse, lyktes å så mistenksomhet og frykt i den unge eneherskers sinn, skal dog ikke forundre. Hun hadde vokst opp i skyggen av Tower, med en far som henrettet sine koner med lov og dom og øks. Nå kom det kloke menn til henne som advarte henne og sa at «papistene bare ventet på hennes dødsdag». Hun ble angrepet av det katolske Spania, hun hadde en nær slektning som het Maria av Stuart, og hun var så fylt av tankene om renker at hun nå fikk føyet inn en ny bønn i litaniet: «Fra opprør, hemmelige sammensvergelse og oppstand ... bevar oss, o Gud».

Langsamt forsvinner bildet av den unge skjønne dronning som egentlig ikke ville være papistenes fiende, men elskede monark. De siste ti år av hennes regjeringstid er det som hun ikke makter lenger å hindre omfanget av forfølgelsene — eller selv mener de er unngåelige:

«Både de som understøttet protestantismen, og de som sto på katolikkenes side, ble forferdet over tortureringen av venner og kamerater, samtidig som de tidde om det de selv gjorde mot sine fiender. Pinslene i den spanske inkvisisjons fangehull, de skammelige grusomheter i Frankrike ... forteller litt om det som kunne foregå på den tiden, og det forklarer — selv om det ikke unnskylder — den ville grusomhet som den engelske regjering viste de siste ti år Elisabeth styrte. Dronningen hadde ikke satt seg mot bruk av tortur og heller ikke nå hadde hun noen innvendinger å gjøre.»

En
klovn

Jeg har en venn som hver jul forsøker å bli arrestert og satt i fengsel.

Hvordan, hvorfor?

Vel, han er alkoholiker, uteligger og «fri som fuglen», som det heter. Men i julehelgene blir det litt for mye frihet for ham. Eller litt for mye «fred».

I årets løp har han fått en del lapper av politiet for begåtte forseelser og slikt. Dem samler han varsomt i lommene på sin slutte frakk. I advent går han så bort og forsøker seg på en ganske liten forseelse til — i håp om at det vil være tilstrekkelig til at han får plass.

For også i et fengsel står man på liste, også der er pågangen stor.

Hvis han er heldig, og av og til klaffer det, får han en sengebrisk, litt varme og gratis mat helt inn i 1973. Og det

kjennes ikke så ensomt å være utenfor godtfolks hyggelige feiring.

Egentlig skulle jeg ønske at jeg akkurat nå klarte å skrive noe til ham som kunne hjelpe ham litt.

Selvfølgelig burde jeg be ham hjem til oss, men det er ikke så enkelt som det skulle være.

Ihvertfall finner jeg lett på en masse unnskyldninger for ikke å gjøre det.

Slik som vi alle er så flinke til nettopp i en adventstid.

Det beste ville kanskje være om jeg kunne hjelpe ham til å bli satt inn.

Er dette toppen av nestekjærlighet i det Herrens år 1972? At man forsøker å hjelpe ens venner til å komme i fengsel.

Tilgi oss, Herre.

Og forlat oss, selv om vi er hårde i våre hjerter. Men følg med våre venner, og oss selv — hvis og når den tid kommer — inn i ensomheten og fengslene og pleiehjemmene.

Ingen andre gjør det.

LØSSALG AV ST. OLAV

I GRUNDT TANUMS
BOKHANDEL,
UNIVERSITETS-
BOKHANDLENE
I SENTRUM OG PA
BLINDERN

ST. OLAV'S REDAKSJON

TLF. 20 72 26 - 28 01 04

TV-seerne bare ante dette moralske dilemma som dronningen etter hvert kom i. Antagelige var de mer opptatt av at hun døde med fingeren i munnen som en liten unge.

Bokens praktfulle helfigur-bilde av henne er bedre og mer givende.

Å. R.

AV SJØMANNNS BLOD

Monrad Norderval

Av sjømannsblod

En biskops erindringer fra guttedager og ungdomsår.

Gyldendal Norsk Forlag

Oslo 1972.

En sjarmerende og fengslende beretning om en personlighets menneskelige og religiøse vekst i mange etapper og episoder fra barndommen, gymnasiastiden og studentårene. Til en del opplevelser vil mange nikke gjenkjennende fordi de minner dem om lignende egne erfaringer. Fortellingen om vesle «Lort-Anders» vil neppe noen komme til å glemme. Datidens kirkestrid på det lokale plan i Ålesund — i seg selv en storm i et glass vann — foranlediger forfatteren til en refleksjon som nok kan ha generell aktualitet for debatterende kristne: «At gode, fromme, velmenende mennesker kan bli så arge og illsinte mot hverandre i disse åndelige, høyhellige ting!»

G. V.

Jule- og nyttårgudstjenester

ST. OLAVS KIRKE, Akersvn. 1. Tlf. 20 72 26.

Fredag 22. des.: Kl. 19.00: Botsandakt, anledning til skriftemål.

Lordag 23. des.: Kl. 17.00—19.00: Skriftemål. Kl. 19.00: Messe.

Julaften søndag 24. des.: Kl. 9.30: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 24.00: Midnattsmesse ved biskop Gran.

1. *Juledag:* Kl. 9.30: Messe. Kl. 11.00: høymesse (preken ved biskop Gran). Kl. 19.00: Messe.

2. *Juledag:* Kl. 11.00: Messe.

Lordag 30. des.: Kl. 19.00: Messe.

Nyttårsaften søndag 31. des.: Kl. 9.30: Messe. Kl. 11.00: Høymesse ved biskop Gran. Kl. 19.00: Messe.

Nyttårsdag: Kl. 11.00: Høymesse.

ST. HALLVARDS KIRKE, Enerhauggt. 4.

Julaften: Kl. 8.35: Fromesse. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 14.00: Barnegudstjeneste. Kl. 23.00: Midnattsmesse.

1. *Juledag:* Kl. 9.30: Messe hos St. Elisabethsøstrene, Urtegt. 31. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Aftenmesse.

2. *Juledag:* Kl. 9.30: Messe hos St. Elisabethsøstrene, Urtegt. 31. Kl. 11.00: Sangmesse.

Nyttårsaften: Som vanlige søndager.

1. *Nyttårsdag:* Kl. 9.30: Messe hos St. Elisabethsøstrene, Urtegt. 31. Kl. 11.00: Høymesse. Ingen aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Julaften: Kl. 9.00: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 16.00: Barnegudstjeneste. Kl. 24.00: Midnattsmesse.

1. *Juledag:* Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.30: Fransk messe.

Nyttårsaften: Kl. 9.00: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.30: Fransk messe.

1. *Nyttårsdag:* Kl. 11.00: Høymesse.

GREFSEN KAPELL, Gladsvei 23.

Julaften: Kl. 9.30: Høymesse. Kl. 11.00: Stille messe. Kl. 23.00: Midnattsmesse.

1. *Juledag:* Kl. 9.30: Høymesse. Kl. 11.00: Stille messe.

2. *Juledag:* Kl. 9.30: Stille messe. Kl. 11.00: Høymesse.

MARIAKIRKEN, Nyveien 17, Stabekk.

Julaften: Kl. 15.30: Barnegudstjeneste. Kl. 24.00: Midnattsmesse.

1. *Juledag:* Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse.

2. *Juledag:* Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

Nyttårsaften: Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse.

Nyttårsdag: Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

EIKELI KIRKE.

Julaften: Kl. 14.30: Barnegudstjeneste.

1. *Juledag:* Kl. 9.30: Høymesse.

2. *Juledag:* Kl. 9.30: Høymesse.

Nyttårsaften: Kl. 9.30: Høymesse.

Nyttårsdag: Kl. 9.30: Høymesse.

LUNDEN KLOSTER, Øvre Lunden.

Julaften: Kl. 23.00: Matutin. Kl. 24.00: Midnattsmesse.

1. og 2. *Juledag:* Kl. 10: Høymesse. Kl. 18.15: Vesper.

Vår Johannes

(Forts. fra side 361)

skrek og viftet. Ifølge hans egne ord, sa han overveldet til seg selv: «Angelo! Alle disse menneskene er kommet hit for din skyld». I samme øyeblikk, sier han selv, slo RAI — det italienske fjernsynet — på sine vel-dige projektører for filmopptakene. Han ble blendet, og så ingenting. Og sa til seg selv: «Der ser du, Angelo! Ett øyeblikks hovmot — og du er blind!»

Skal vi ha folk i så høye stillinger, bør de visst tenke sånn, om det de er pålagt, av Gud eller mennesker.

Og her er et glimt av hans uhøydelighet: Under et uvarslet og derfor uventet besøk i hospitalet *Santo Spirito*, kom forstanderinnen forpustet og i høyeste alarm over den uventede gjest ilende, hilste ham ærbødig, og stammet: «*Santo Padre!* Jeg er den overordnede for Den Hellige Ånd (*Santo Spirito*).» Johannes lo, og svarte: «Jamen er De heldig! Jeg er bare paven, jeg!»

Ellers har jeg nå selv sett ham på tronstolen under en fjernsynsoverføring fra Vatikankonsilets åpning i 1962, det var — fra et TV-synspunkt — ganske fornøylig og dramatisk. NRK hadde bedt meg «dekke» begivenheten, et flere timer langt program. Noe før slutten av sendingen rundet vi av det hele, hva Oslo angikk, og nokså lettet over selv å være ferdig med oppdraget, tok jeg meg en tur bort til den «desken» hvor kyndige og kjappe fagfolk får inn diverse bilder på sine skjerm, og velger — med et håndgrep — akkurat det bildet som i øyeblikket er best, og skal igjennom til seerne. Det krever påpasselighet, og ganske særlig satt de på nåler når det var paven i nær bilde det gjaldt. For like glad som Johannes var over å kunne åpne sitt livsverk: konsilet, like grundig og synlig kjedet han seg nå og da under de altfor lange seremonier. Som 78-åring måtte han jo også få lov til å føle seg litt trett, etter vel tre timers funksjon i Peterskirken. Kardinalenes lange rekke gikk nettopp i prosisjon frem mot hans sete, for å ta seremonielt avskjed med ham. Johannes smilte og omfavnet dem én etter én, gamle, alvorlige menn som gikk stivt opp trinnene, og ofte smilte eller rystet lett på hodet når de snudde seg og stavret ned, hva de nå

hadde fått hvisket i øret under omfavnelsen.

Nå var de svært mange. Og midtveis i det lange skuespillet ser vi plutselig — i nær bilde — paven, *pontifex maximus* i utøvelsen av sin høye funksjon, lene seg over på siden, strekke hals og myse ned over geleddet for å se hvor mye av denne sakrale kø han ennå hadde igjen. Det var mye, ca. 40 kardinaler skulle jeg tro, og hans reaksjon kom så fort, at selv den lynsnare teknikerhånd på «miksebordet» ikke fikk skrudd den bort: Paven blåste opp kinnene, himlet og hevet begge armer i en oppgitt gestus. Gjort var gjort, for flere hundre millioners øyne — det ble en del munterhet deroppe i TV-boksen, vel også i verden.

Jeg vet litt om hva han oppnådde ved å legge sitt gode hjerte like bart for nokså tøffe mennesker — det var, i en hard og beregnende maktverden, viktige ting å oppnå. Han mottok «Isvestias» redaktør *Adjubei* og hans hustru Rada, *Nikita Krustsjovs* datter hos seg i Vatikanet. Fra det underlige besøket finnes det ingen offisielle referater — dét var vel en av betingelsene. Men noen var jo tilstede, og kunne fortelle forbløffende ting om hvor fort is kan tine, når det bare er varme nok.

Jeg fikk, ved et tilfelle eller to, et par bekreftelser på dét. Noen tid senere var Sovjet-redaktøren i sin svigerfar Krustsjovs følge, under dennes offisielle besøk i Norge. En kveld satt han i norske pressefolks og politikeres selskap, og som samtalen falt, ble svært mange navn nevnt. De fant regelmessig ikke nåde for russerens øyne, sarkastisk var han også.

Noen nevnte den da avdøde pave Johannes. Adjubei, har jeg fått fortalt, skiftet brått holdning og ansiktsuttrykk, og mumlet noe om «en meget stor personlighet».

Han og hans hustru bragte ellers et personlig brev fra paven til den maktfullkomne Krustsjov, da de forlot Vatikanet. Det er ikke kjent det heller. Men noen år senere møtte jeg i Oslo den tsjekkiske primas kardinal *Beran*, som hadde sittet 13 år i fengsel. Så ble han plutselig og overraskende satt fri og fikk forlate landet, fremdeles ubøyelig i sine prinsipper. Han hadde, med noen andre, stått nevnt i det brevet.

Dette var merkelig og uventet. Etter så mange gode, middelmådige og direkte dårlige menn i dette utsatte og to ganger årtusengamle embete, på denne høye og ubekvemme stol: Her kom en pave, og kledte sitt alvor og sine tårer i et godt smil alle kunne forstå og gjerne måtte se. En hel verden skottet til Vatikanet og tenkte: Det finnes altså ennå mennesker, på det harde, fjerne planet som heter makten. Folk blir neppe katolikker av slikt, aller minst i et land som vårt.

**MARIAKONGREGASJONEN,
OSLO**

Onsdag 3. januar: Messe i St. Olavs kirke kl. 19.

Deretter samvær i foreningslokalet.

Alle interesserte damer er velkomne.

Julekrybber – Julekort

Enkeltfigurer, håndmalte i gips, kr. 6,—, 12,—, 18,—.
 Enkeltfigurer, håndmalte i keramikk, kr. 6,—, 10,—, 17,—.
 Komplett sett med 12 figurer, kunststoff, tils. kr. 50,—.
 Komplett sett med 13 figurer, kunststoff, tils. kr. 90,—.
 Sett med 5 figurer terracottafarvet, høyde 20 cm kr. 125,—.
 Okse og esel til ovennevnte à kr. 35,—, får à kr. 18,—.
 Sett med 16 figurer, høyde 18 cm. Meget vakre farver kl. 590,—.
 Staller kr. 30,—, 40,—, 50,—.
Julekort m/konvolutter. Riktige julemotiver kr. 0,75, 1,25, 1,50, 2,—, 2,50.
 Hummelkalender kr. 13,—. Pauluskalender tysk ell. fransk kr. 10,—.
 Fransk lommekalender kr. 9,—. Tysk lommekalender kr. 9,—.

Apningstider: Torsdager kl. 10—17. Ellers kl. 9—16.
 Siste uke før jul kl. 9—18.
 Lille Julaften til kl. 15.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1. - Tlf. 20 72 48

Men noen aner visst: Vi har venner og velgjørere rundt om, som vi ikke vet av, men egentlig burde telle blant våre velsignelser i livet. De er så allikevel ikke for mange. Vi får samle på de mennesker som faktisk er mennesker.

På et skrivebord i Oslo står — meget uventet — portrettet av en død pave. Jeg burde vel overraskes, men nei. Det står bra der det står. Det forteller ikke bare noe om pave Johannes. Det forteller også litt om ham som satte det der, og altså vil ha det for øynene når han arbeider. Det har nettopp der, ikke noe videre med katolisisme å gjøre.

Men det står midt i menneskenes håp.»

FYRINGSOLJE
brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Joseph's Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	} Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	} Bergen
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	
St. Franciskusøstrenes Moderhus	
Øyenklinikken	
St. Josephs Hosp., Drammen	} Trondheim
St. Torfinns Klinik, Hamar	
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikals Kirke	
St. Mikals Prestegård	
St. Theresia Hosp.	} Hønefoss
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	
St. Magnus presteg.	
St. Elisabeths Hosp.	
Vår Frue Kirke	} Tromsø
Bispegården	
St. Olavs Kirke,	
Bispegården	
St. Olavs Kirke	
St. Olavs Prestegård	} Tønsberg
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:
 Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

Meninger om abort

«MENINGER OM ABORT» er en samling av «ni representative meningsytringer om provosert abort — fra de mest restriktive til de mest liberale».

Advokat Georg F. Rieber-Mohn innleder boken med en orientering om gjeldende abortlov av 1964.

De «ni representative meningsytringer» er både i kvantitet og kvalitet meget forskjellige. Artiklene er slik plasert at leseren går fra «de mest restriktive» til «de mest liberale» ytringer.

(1) «Abort og kristent ansvar», erklæringen utsendt av de nordiske katolske biskoper, juli 1971, åpner rekken og blir straks fulgt av (2) «Abort — menneskeverd — lovgivning»; erklæring fra de norske biskoper 1971. I grunnsynet er den siste erklæring fullt ut i overensstemmelse med den katolske oppfatningen. Biskopene i Statskirken sier at de generelt kunne akseptere motiveringen for et abortingrep: a) når morens liv står i fare, b) en alvorlig helseknekk for resten av livet for moren.

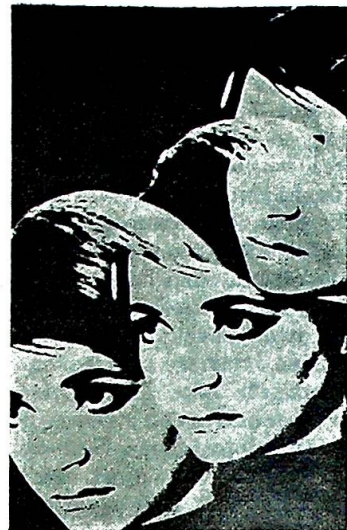
Biskopene er i tvil om andre indikasjoner vil kunne gis en tilfredsstillende etisk begrunning. Rene sosiale indikasjoner må i prinsipp avvises.

(3) Biskop Per Lønning: «Abort diskusjon og argumenter» gir en

nærmere forklaring av «Abort — menneskeverd — lovgivning».

(4) Professor dr. med. Olav H. Iversen tar opp spørsmålet om hva et foster er ut fra vår viten om embryologi og konsepsjon. Hans konklusjon er: «Noen timer eller få dager etter konsepsjonen begynner et nytt menneskelig individ sin vekst».

Likevel vil Iversen ikke uten videre fra dette anta det katolske standpunkt: abort uten tvingende medisinske grunner, er å likestille med drap. Og så forlater han biologien (hans utgangspunkt) for å vurdere abortspørsmålet etisk. Han bringer inn i debatten forskjell mellom «å drepe» og «å ta liv». Det kan være at en situasjon krever at en må ta liv i samsvar

med skapelsens grunnleggende ordning og nestekjærlighetens prinsipp.

En siste vurdering han kommer med er: «Etter mitt skjønn vil abortsituasjonen i ethvert land avspeile hvor sterkt de kristne grunn-

ARENDALE

OLAV SLAATTENE
Blomsterforretning. Begravelsesbyrå
Tlf. 21 958
Havstad, Arendal

**BYGGMESTER
HANS NILSEN**
Neset 362
Arendal
Tlf. 22 647

DRAMMEN

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

FREDRIKSTAD

C. HANSSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

**FREDRIKSTAD
GLASSMAGASIN**

FREDRIKSTAD

Byens spesialforretning

Olsson
TAPÉT OG GULVBELEGG

Agentgt. 1 - Tlf. 17 080

Andr. Janne &

Kontormaskiner - Kontorutstyr

Stort. 4 - Fredrikstad

Tlf. 12 945

EDVARDESEN & NORHEIM A/S

Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

ØSTFOLDMEIERIET

Avd.aFredrikstad

O. Henriksens Sønner

Aut. Rørleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentralbord 15 840

verdier står i folket. Der hvor disse grunnverdier mister fotfeste er veien ikke lang til fri abort.»

(5) «Rundskriv til norske aviser av sykepleierelevne ved Aker, kull nr. 89» er neste artikkel. Den tar avstand fra provosert abort som kalles «drap på et ufødt menneske».

(6) Professor dr. med. Alex Strøm har gjennomgått en stor utvikling i sitt «syn på avbrytelse av svangerskap» i liberal retning, på grunn av de mange lidelser og ulemper et fullendt svangerskap kan innebære. Han er ikke kommet helt til «fri» eller «rettere uttrykt selvbestemt» abort men «i praksis vil det dog neppe være stor forskjell på mitt syn og forkjempernes for selvbestemt abort».

(7) For psykiater Berthold Grünfeldt fortøner selvbestemt abort seg å være «den beste av uheldige og

uønskede løsninger for et myndig menneske».

(8) «Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariats syn på abortspørsmålet» er: «Intet barn i Norge skal komme uønsket til verden». Dette innebærer da også: «Ønsket om innføring av selvbestemt (eller fri) abort». Sekretariatet mener at en fremtidig abortlov må bygge på prinsippet om kvinnens selvbestemmelsesrett til svangerskaps avbrytelse. Et annet hovedprinsipp er en enklest mulig saksbehandling for å få foretatt svangerskapsavbrudd. Et tredje prinsipp er at

Forts. siste side

OSLO

OSLO

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvai 23, Grefsen
Tif. 21 18 32

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Tif. 21 69 06

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

TASEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Osol 8
Tif. 23 02 40

E. Sunde & Co. Røploggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tif. 67 77 84

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tif. 20 79 06 - 20 79 05

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
Fo sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tif. 33 36 24 - Oslo

Tlgr. adr.: RUSTFRIKNUT

OSLO

**KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER**

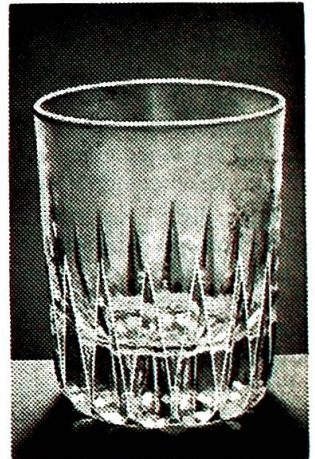

Jens J. Andersen

TØYENGT 2, Oslo

Et godt tilbud!

«On The Rocks» glasset
„Pactofino“

Laget av tindrende klart glass.
Lekkert i utførelsen og støl
formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot
postoppkrav.

Walligani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene

CABARET

Cabaret er en filmatisering av musicalen ved samme navn som gikk meget lenge på Oslo Nye Teater for et par år siden. Handlingen er lagt til Berlin i tiden rundt nazismens oppmarsj i Tyskland. Sentrum for handlingen er imidlertid ikke tidens politiske begivenheter, men kabareten og kabaretartisten Sally. Kabareten er stedet hvor lykken, morro, glede, er det eneste som får lov til å eksistere, alt det andre, det triste, det grå, det uhyggelige, kort sagt, livets realiteter skal holdes utenfor med alle midler. Selve nerven i filmen ligger nettopp i spenningsforholdet mellom kabaretens kunstige lykkeland og virkeligheten utenfor, både den menneskelige og den politiske.

Det virkelige liv på det menneskelige plan kommer inn gjennom Sallys forhold til den unge engelske studenten (Michael York) som kommer til Berlin for å studere språk, og som livnærer seg meget knapt ved hjelp av språkundervisning. Forholdet mellom dem, den amerikanske kabaretartisten og den engelske studenten fra Cambridge, blir meget vakert skildret, selv om selve historien grenser opp til det banale. Når grensen ikke overskrides, skyldes det først og fremst *Liza Minellis* fremragende spill. Hun har et ansikt som virker meget sterkt ved sin umiddelbarhet og sin ekthet, både når hun uttrykker glede og nattsvart fortvilelse. Uten tvil en stor skuespillerinne!

Men det er de ytre begivenheter som aldri vises annet enn glimtvis, som skaper spenningsforholdet i filmen. Nazismens fremmarsj vises aldri direkte, men bare ved hjelp av små antydninger, og virker bare desto meget sterkere. Dette er bakgrunnskulisene som bare er der, og som trer mer og mer tydelig frem, først i enkeltpersonenes liv, og etter hvert trenger de også inn i kabaretens mer og mer fortvilede og krampaktige lykkeland. Mens menneskene på scenen velter seg oppå hverandre, kaster nazistiske stormtropper

seg over kabaretens eier utenfor fordi han har nektet en av dem å samle inn penger i lokalet til det gode formålet. En scene fra landet, i nærheten av godset til den tyske adelsmannen Max, viser vel bedre en mange ord nazismens seier i Tyskland: Først viser kameraet bare ansiktet til en vakker gutt som synger en tysk folkesang. Deretter ser vi han er kledd i stormtropenes brune skjorte og med hakekorsbindet på armen, og vi blir vitne til hvordan tilhørerne, mer og mer grepet, reiser seg, synger med inntil hele den syngende forsamlingen står i stram givakt med oppløftet arm til nazi-hilsen. I all sin enkelhet sier vel denne scenen mere enn mange bøker som er skrevet om emnet, både om nazismens evne til å trollbinde og om dens appell til det tyske folk.

Og troldommen sprer seg: snart blir nazismen allestedsnærværende i filmen, og mot slutten har pesten til og med trengt seg inn på selve kabaretscenen i form av et like motbydelig som dumt anti-jødisk nummer, for det er dette som nå behager publikum, og publikum er iført hakekorsbind.

Den fremstilling som filmen gir av dette, er så meget mer virkningsfullt som det ikke er spørsmål om en fortelling i sort og hvitt, det godes kamp mot det onde. Tvertimot, kabareten representerer noe temmelig forfallent og dekadent, mens nazismen for det overfladiske øye på mange måter fremtrer som noe sunt og rent. *Cabaret* er derfor langt fra å være noen naiv fremstilling av det ondes oppmarsj, den viser det tvetydige i alt som har med mennesker å gjøre og med menneskers liv.

P. H.

NESTE NR.

av bladet foreligger datert den
13. januar.

MENINGER OM ABORT

(Forts. fra forrige side.)

spørsmålet om svangerskapsavbrudd i største grad behandles på linje med hvilken som helst annen tilstand som bringer kvinnen i kontakt med medisinske serviceapparat.

(9) «Fri abort: en kvinneverettighet». Forfatteren er Nina Karin Monsen, magister i filosofi. Hun er aktiv nyfeminist. Spørsmålet om fri abort blir da også utelukkende behandlet ut fra kvinnens situasjon, kvinnenes kropp, kvinnenes diskriminering. Etter at man har lest artikkelen, må man beklage at Gud har skapt mennesker som mann og kvinne, i stedet for bare ettkjønnsmenneske.

Mange nye momenter finnes ikke i boken, men fordelene er at man her har samlet de mest forskjellige meninger om abort. Ved siden av «Abort og menneskeverd, en debatt» redigert av Nils Heyerdahl, som går dypere og livligere inn på saken, kan boken anbefales for de som vil orientere seg i abortdebatten.

JO NEVE S.M.

Meninger om abort
redigert av Aase Kagge.
Grøndahl.
100 sider.

Abort og menneskeverd
redigert av N. Heyerdahl.
St. Olav Forlag.
140 sider.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: *Age Rønning.*

Faste medarbeidere: *Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M., Per Bjørn Halvorsen O.P.*

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 40 pr. år.
Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 45.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.